

**OTA-ONA VA MAKTAB HAMKORLIGI – BOLALAR
TARBIYASINING MUHIM OMILI**

Mirzaolimova Nargiza Zafarbekovna

Andijon viloyati Buloqboshi tumani

MMTB tasarrufidagi 19-maktab psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ota-ona va maktab hamkorligining o‘quvchilar tarbiyasi va rivojlanishidagi o‘rni, bu jarayonning psixologik ahamiyati hamda samarali yo‘lga qo‘yish usullari yoritilgan. Shuningdek, oila va ta’lim muassasasi o‘rtasidagi hamkorlikning bola shaxsini shakllantirishdagi roli tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: ota-ona, maktab, hamkorlik, o‘quvchi, tarbiya, psixologiya, muloqot, ishonch, rivojlanish, ijtimoiy muhit

KIRISH

Bola tarbiyasi eng avvalo oilada boshlanadi, maktabda esa davom etadi va yanada mustahkamlanadi. Shu sababli ota-ona va maktab o‘rtasidagi hamkorlik har bir o‘quvchining to‘g‘ri shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Agar bu ikki muhit bir-biri bilan uyg‘un ishlasa, bola o‘zini ishonchli, qo‘llab-quvvatlangan va tushunilgan his qiladi.

Bugungi kunda ta’lim jarayonida faqat maktab yoki faqat oila alohida holda yetarli natija bera olmaydi. Chunki bola kunning bir qismini maktabda, qolgan qismini esa oilada o‘tkazadi. Agar bu ikki muhitdagi talablar, munosabatlar va qadriyatlar bir-biriga zid bo‘lsa, bola ikkilanib qoladi, bu esa uning ruhiy holatiga salbiy ta’sir qiladi.

Ota-onalar ko‘pincha farzandining o‘qishidagi natijalarni maktab zimmasiga yuklaydi, o‘qituvchilar esa ayrim hollarda bola tarbiyasini faqat oilaga bog‘laydi. Aslida esa bu ikki tomon bir-birini to‘ldirishi kerak. Hamkorlik bo‘lgan joyda natija bo‘ladi.

Maktab va ota-onaning doimiy muloqoti juda muhim. Oddiygina suhbat, ota-onalar yig‘ilishi yoki individual uchrashuvlar orqali bola haqida ma’lumot almashish uning rivojlanishiga katta yordam beradi. O‘qituvchi bolaning maktabdagi xulqi va o‘zlashtirish darajasi haqida ma’lumot bersa, ota-ona uning uyidagi holati, qiziqishlari va muammolari haqida gapirib beradi. Shu orqali bola haqida to‘liq tasavvur hosil qilinadi.

Ota-onaning farzand ta’limiga befarq bo‘lmasligi ham juda muhim. Bola o‘zining o‘qishi ota-onasi uchun ahamiyatli ekanini his qilsa, u yanada mas’uliyatli bo‘lib boradi. Aksincha, e’tiborsizlik bolaning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini susaytiradi.

Shuningdek, o‘qituvchining ota-onaga nisbatan munosabati ham muhim ahamiyatga ega. Hurmat va tushunish asosida qurilgan aloqa samarali hamkorlikning

garovi hisoblanadi. Ota-ona o'zini qadrlangan va tinglangan his qilsa, u maktab bilan faolroq hamkorlik qiladi.

Hamkorlik jarayonida bolaga bosim o'tkazish emas, balki uni qo'llab-quvvatlash muhimdir. Ba'zan ota-onalar farzandidan yuqori natijalar kutib, unga ortiqcha talab qo'yadi. Bu esa bolada stress, qo'rquv va o'ziga ishonchsizlikni keltirib chiqaradi. To'g'ri yondashuv esa bolani rag'batlantirish va uning kichik yutuqlarini ham qadrlashdir.

Maktab psixologi bu jarayonda muhim vositachi bo'lib xizmat qiladi. U ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi aloqani mustahkamlaydi, boladagi muammolarni aniqlaydi va ularni bartaraf etishda yordam beradi. Psixologik maslahatlar, treninglar va suhbatlar orqali hamkorlik yanada samarali yo'lga qo'yiladi.

Zamonaviy sharoitda ota-ona va maktab hamkorligini yanada rivojlantirish uchun turli usullardan foydalanilmoqda. Onlayn platformalar, telefon orqali aloqa, ijtimoiy tarmoqlar orqali tezkor ma'lumot almashish bu jarayonni osonlashtirmoqda.

Bolaning shaxs sifatida shakllanishida ijobiy muhit juda muhim. Agar u uyda ham, maktabda ham bir xil qo'llab-quvvatlovchi muhitni his qilsa, unda ijobiy sifatlar tezroq rivojlanadi. U o'z fikrini erkin bildiradi, muammolarni yashirmaydi va kattalar bilan ochiq muloqot qiladi.

Shu bilan birga, bolaga mustaqillik berish ham muhimdir. Ota-ona va o'qituvchi doimiy nazoratdan ko'ra, bolaga ishonch bildirish orqali uning mas'uliyatini oshirishi mumkin.

Umumta'lim tashkilotining o'quvchilarning oilalari bilan hamkorligining maqsadlari va shartlari o'zaro munosabatlarni tashkil etishning muhim tarkibiy qismidir. Ularning yutug'i ta'lim tashkilotining ota-onalar bilan hamkorlik qilish shakllari va usullariga - ularning birgalikdagi muloqotini va faoliyatini tashkil etish usullariga bog'liq. Hamkorlikning turli shakllari va usullarini tanlash maktab tomonidan amalga oshiriladi va ushbu bosqichda hal qilinishi kerak bo'lgan muayyan vazifalarga, ota-onalarning qiziqishlari va intilishlariga, shuningdek, ushbu davrda jamiyatning rivojlanish darajasiga bog'liq. Guruh va jamoaviy hamkorlikning asosiy shakllari quyidagilardan iborat:

- maktab miqyosida va sinfda ota-onalar yig'ilishi;
- maktab tadbirlari, konsertlar o'tkazish;
- ochiq kunlar (ota-onalar kuni); ota-onalar qo'mitasining tematik
- konferensiyalarini tashkil etish va ular bilan yaqindan hamkorlik qilish;
- ota-onalarning ijodiy guruhlarini bilan ishlash, savol-javob kuni;
- guruh maslahatlari;
- ota-onalarni maktab ma'muriyati, pedagogik jamoa bilan uchrashish;
- ota-onalar uchun ma'ruzalar;

- seminarlar, treninglar; o'quv filmlarini ko'rish va keyingi muhokamalar; ota-onalar maktablari.

Agar boshqa tasnifni ko'rib chiqsak, umumiy ta'lim muassasasi va oila o'rtasidagi hamkorlik shakllari an'anaviy va noan'anaviy bo'linadi. Hamkorlikning noan'anaviy shakllari oila bilan ishlashning zamonaviy shakllari bo'lib, o'qituvchilarga ota-onalarga bolalarni tarbiyalash va o'qitishda imkon qadar yordam berishga yordam beradi. Har bir ota-ona o'qituvchini bolani har tomonlama rivojlangan shaxs sifatida rivojlantirishga qaratilgan ishida qo'llab-quvvatlashga intiladi. Ammo zamonaviy ota-onalar - bu paydo bo'lgan muammolarni, mavjud vaziyatni tahlil qilishga qodir bo'lgan bilimli odamlar, shuning uchun o'qituvchi oila bilan hamkorlikning yangi shakllaridan foydalanishi kerak. Umumiy ta'lim tashkiloti va oila o'rtasidagi hamkorlikning ko'plab shakllari mavjud. Belgilangan maqsadlarga erishish va yuqori natijalarga erishish uchun o'qituvchi ota-onalar bilan birgalikdagi faoliyatda turli xil hamkorlik shakllarini to'g'ri birlashtira olishi kerak. Har safar o'qituvchilar tarkibi har bir oilaning xususiyatlarini hisobga olgan holda kerakli, samaraliroqlarini tanlashi kerak. Axir hamkorlikning asosiy maqsadi ota-onalar bilan ittifoqdosh bo'lishdir.

Shunday qilib, aytishimiz mumkinki, umumiy ta'lim muassasasi va oila o'rtasidagi hamkorlikning barcha shakllarining mazmuni o'quvchilarning barkamol rivojlanishiga qaratilgan faol ta'lim o'zaro ta'sirini yaratishdir. O'qituvchilar va otaonalarning to'g'ri tashkil etilgan o'zaro aloqasi bolani yaxshiroq tushunishga, oilada va maktabda shaxsiy ta'lim muammolarini hal qilishning eng maqbul usullarini topishga yordam beradi. O'qituvchi esda tutishi kerakki, u foydalanadigan barcha shakllar bolalar, ota-onalar va maktab o'rtasida ishonchli munosabatlarni o'rnatishga, ularni bir jamoaga birlashtirishga, ularning muammolarini bir-birlari bilan bo'lishish va birgalikda hal qilish zarurligini tarbiyalashga qaratilgan bo'lishi kerak. Oila va maktab hamkorligi maktab hayoti davomida davom etadigan jarayondir.

Shunday qilib ijobiy maktab muhitini targ'ib qilish uchun quyidagi qadamlarni belgilaydi:

- O'qituvchilar maktab va oilalar o'rtasidagi muntazam aloqani rag'batlantiradilar va qo'llab-quvvatlaydilar.

- Hammaga hurmat bilan munosabatda bo'lishadi.

- Maktab madaniyati jamiyat va g'amxo'r munosabatlar tuyg'usini rivojlantiradi.

- Ota-onalar maktab faoliyatiga jalb qilingan.

- O'quvchining eng yaxshi manfaatlariga e'tibor qaratish.

Ijobiy harakat yo'nalishini aniqlash

- Ota-onalarni savollar bilan uchrashuvga kelishga undash.

- O'quvchi bilan ma'lumot almashish; ota-onalar o'qituvchilari

• yig'ilishlarida qatnashib, talabalar o'z g'oyalari va istiqbollarini taqdim etishlari va ehtiyojlarini himoya qilishni o'rganishlari mumkin.

Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi samarali munosabatlarning asosiy tarkibiy qismlari nima?

Ota-onalar va o'qituvchilar uchun eng katta muammo - samarali muloqot qilishdir. Bu oddiy tuyulishi mumkin, lekin ko'pincha suhbatlar uzilib qoladi, chunki o'qituvchi maxsus ta'lim sohasiga xos bo'lgan tilni ishlatadi va ota-ona uchun notanish bo'lishi mumkin. O'qituvchilar suhbat boshida ota-onalarga tegishli so'z birikmalarini, masalan, turar joy va modifikatsiyani tushunishlariga ishonch hosil qilishlari muhimdir. Bu keyinchalik muammolarga olib kelishi mumkin bo'lgan o'ziga xos tushunmovchilik yo'qligiga ishonch hosil qiladi.

O'qituvchi ham ota-onani faol tinglashi kerak. Yechimlar va usullarga berilib ketish shunchalik osonki, o'qituvchilar talaba uchun eng samarali bo'lgan narsa haqida fikr-mulohazalarini o'tkazib yuborishlari mumkin. Ota-onalar qaysi tayanchlar ishlayotganini va qaysi biri ishlamayotganini aniqlashga yordam beradi va muvaffaqiyatga ta'sir qiladigan o'zgarishlarni amalga oshirishga yordam beradi. Farzandimning misolida, nutqdan matnga dasturiy ta'minot yaxshi ishlamadi, shuning o'rniga biz klaviaturada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirdik va boshqa yo'l orqali muvaffaqiyatga erishdik. Mojarro bilan shug'ullanish

O'zaro hurmat munosabatlari bilan birgalikda ijobiy maktab muhiti mutaxassislar, ota-onalar, vasiylar va o'qituvchilarga dasturlar va xizmatlar bilan bog'liq muammolarni ular mojarolar manbaiga aylanasdan oldin hal qilish uchun konstruktiv hamkorlikda ishlashga yordam beradi. Biroq, hatto eng yaxshi niyat bilan yondashilgan taqdirda ham, talaba dasturining har qanday jihati, masalan, o'qitish metodikasi, yordamchi texnologiyalardan foydalanish, o'quv dasturiga o'zgartirishlar kiritish va hokazolar bo'yicha kelishmovchiliklar paydo bo'lishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ota-ona va maktab hamkorligi — bu bolaning har tomonlama rivojlanishida hal qiluvchi omildir. Bu hamkorlik faqat rasmiy uchrashuvlar bilan cheklanib qolmasdan, doimiy, samimiy va ishonchli muloqot asosida qurilishi zarur. Ana shunda barkamol, bilimli va mustaqil fikrlaydigan avlodni tarbiyalash mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Nishonov U., Tursunov I. «Pedagogika kursi» Toshkent 1997 yil.
2. Babanskiy Y. K. «Pedagogika» M. 1988 yil.
3. Munavvarov A. K. «Pedagogika» Toshkent 1996 yil.
4. Avloniy A. «Saylanma» Ikki jildlik. Toshkent., 1999 yil.
5. ZIYO NET